

Nu är sommargästerna skärgårdsfiskarnas BÄSTA INKOMSTKÄLLA

Av ARVID RUNDBERG och JAN DELDEN (foto)

FÄNGÖ (Expressen). Under 1600- och 1700-talen fanns det gott om arbetstillfällen på Fängö i Gryts skärgård utanför Östergötlands kust. Då jobbade ryska krigsfångar i gruvdrift på ön. I dag finns det inga arbetstillfällen på Fängö utom de som sommargäster kan skapa. Den bofasta befolkningen — åtta familjer — för en hård kamp för tillvaron och Fängö kan i dag stå som modell för de svenska skärgårdsfiskarnas situation: Bortströmmande fisk, tillströmmande sommargäster. Ungdomsflykt till fastlandet. Övergång till jordbruk.

En svensk fiskarfamilj av i dag träffade Expressen i Gösta Ljung, 55, Olivia Ljung, 56, och deras två barn Tommy, 16, och Staffan 14.

Det är en familj som envist biter sig fast ute i skärgården. De arbetar mycket hårt med fiske och jordbruk men skulle inte kunna klara sig utan sina sommargäster.

Här är familjen Ljung:

De äger 6 hektar jord, fyra kor, 6 böna, fem ankor, en traktor. Jordbruket har blivit allt mer dominerande för befolkningen på den karga skärgårdsön.

Ljungs äger också två fiskebåtar. En mindre pumpbåt för strömmingsfiske med skötar och transporter till fastlandet, en större utrustad med skötar och avsedd främst för fiske med trål.

Den större båten kostade vid inköpet för sex år sedan 17 000 kronor. Den har blivit sig dåligt. Trålfisket har inte gott tillbakat investerade pengar.

Den mindre båten är 40 år gammal och har en sju år gammal motor. Den har tjänat in sin vikt i guld flera gånger om. Används varje dag under vår och höst för strömmingsfiske.

Till båterna kommer en massa utrustning, nät, skötar, reservdelar osv.

Förutom ladugård och mangårdsbyggnad äger familjen också en del mindre stupor. Där tar de varje sommar emot 18–20 sommargäster åt gången.

Så här fördelar sig familjens inkomster:

- 30 procent kommer på fisket;
- 30 procent på jordbruket, och
- 40 procent på sommargästerna.

Ljungs är en typisk fiskarfamilj, men lever således i dag huvudsakligen på turister och jordbruk.

• Arbetsdagen:

Gösta Ljungs arbetsdag:

Upp kl 4.00. Startar motorn till båten. Sticker till sjöss och tar upp strömmings-skötarna. Ensamt. Är vid hemkomsten kl 6 genomblöt och trött efter att ha dragit upp ca 200 kilo strömming och 300 kilo skötar, sänken, tamper och flöten ur havet.

Kl 6 till 6.15 kaffepaus.

Kl 6.15 till 8 arbete i ladugården.

Kl 8 till 14 plockas skötarna rena från strömming. Fiskten sorteras, skämmas och stuvas i 30-kiloslådor.

Kl 14 till 16.30 frukost. Basant middag.

Kl 16.30 till 17.30 Åker Gösta in till landningsplatsen för strömming och levererar den färska fisken.

Kl 17.30 dricks kaffe och sedan jobbas det i jordbruket till ca kl 14 då Gösta sticker till spös och sätter ut skötarna för nästa morgon.

Åker på ön vid 17-tiden. Arbete i

ladugården, mjölkning, utfodring och så vidare.

Middag kl 18 och efter den arbete i jorden så länge han orkar. Det innebär ofta harvning, sådd eller höbärgning till framtåt 21-tiden då Gösta stupar i säng. Trött, men nöjd.

• Två trädgårdar

Fru Ljung sköter hushållet och smådjuren. De fyra korna innebär fyra kalvningar och fyra gödkalvslakter varje år. Hönsen producerar ägg och ankorna kött. Förutom djuren har Olivia även två trädgårdar att "påta i" och hjälper givetvis till med att plocka fisk ur skötarna, bärga hö och andra karlfolkssysslor i mån av kraft.

För pojkarna Tommy och Staffan är föräldrarnas långa, slitsamma arbetsdag inte särskilt lockande. Tommy går fn på en ettårs metallarbetarkurs i land. Han säger att han inte tänker stanna kvar på ön. Staffan, 14-åringen, har just slutat skolan för gott och till honom står föräldrarnas hopp. Staffan är i arbete om dagarna på ön där han hjälper föräldrarna, kör traktor, gör rent i ladugården, mjölkar, plöjer osv.

• Vill inte stanna

Han är inte särskilt road av tanken att stanna på Fängö och ta över när föräldrarna blivit gamla.

Fängö kan nämligen erbjuda Staffan mycket slitsamt arbete, men inga fritidsnöjen, och inte ens en enda jämnärig kamrat att umgås med.

Av öns åtta familjer är alla vuxna utom Staffan hos familjen Ljung och två spädbarn hos en annan fiskarfamilj. De andra familjernas barn har lämnat ön och jobbar i fabriker eller affärer.

När Staffan blivit vuxen och just avverkat "lumpen" kommer han att stå som ensam 20-åring på en ö där medelåldern bland den övriga befolkningen håller sig mellan 65 till 70 år.

Fisket blir år från år allt sämre och Staffan kommer då troligen bara att fiska till husbehov och om somrarna till sina sommargäster.

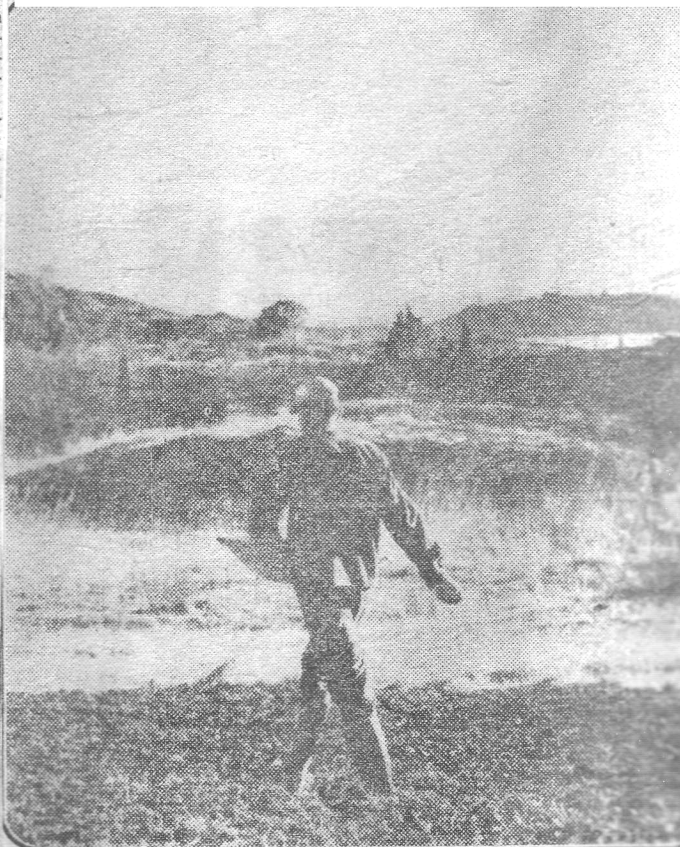
Han kommer att gå in för jordbruket med tyngdpunkten lagd hos djuren. Han kommer att ha TV att titta på om kvällarna. 10 av årets 12 månader kommer han att vara ensam med sina föräldrar. Under två månader kommer sedan sommargästerna.

Staffan får då sätta hela sin lit till sommargästerna. Några andra möjligheter till inkomster på ön finns inte.

— Kommer inte att finnas heller, säger Staffan.

I gryningen går Gösta själv ut och tar upp skötarna. Men när de läggs ut får Gösta hjälp av yngste grabben.

Gösta Ljung är som alla skärgårdsfiskare också jordbrukare. Här med konstgödning i stenig åker.